
Soorten teksten

verhaal-tekst

Een verhaal-tekst is een tekst, waarin een verhaal wordt verteld.

Dit is vaak niet echt gebeurd.

leer- of weet-tekst

Een leer- of weet-tekst is een tekst met informatie.

Deze informatie vertelt je iets over de wereld.

Vaak kun je nieuwe dingen leren van zo'n tekst.

Bijvoorbeeld in je biologie- en aardrijkskundeboek staan veel leer- of weet-teksten.

doe-tekst

Een doe-tekst is een tekst waarin stap voor stap staat hoe je iets moet doen.

Een kookboek is een doe-tekst, maar ook een bouwtekening bij een bouwdoos.

opzoek-tekst

Een opzoek-tekst is een tekst waarin je iets op kunt zoeken.

Als je bijvoorbeeld op wilt zoeken wat het telefoonnummer van iemand is.

Of als je op wilt zoeken hoe laat de bus vertrekt.

Ook is een woordenboek een opzoek-tekst.

Je wilt dan opzoeken wat een woord betekent of hoe je het moet schrijven.

mening-tekst

In een mening-tekst schrijft iemand wat hij vindt over een onderwerp.

Symbolen-kaart

Wat is dit voor soort tekst?

Waarom ga ik deze tekst lezen? en
Hoe ga ik deze tekst lezen?

Wat zal er in de tekst staan?

Wat weet ik er al van?

Stappenplan moeilijke woorden.

Als je een moeilijk woord tegenkomt in de tekst moet je:

1. Het woord nog een keer lezen. Weet je het nu wat het woord betekent?
Nee? →
2. Lees een stukje terug in de tekst. Staat hier uitgelegd wat het woord betekent?
Nee? →
3. Lees een stukje verder in de tekst. Staat hier uitgelegd wat het woord betekent? Nee? →
4. Kijk in het woordenboek. Begrijp je wat daar in staat?
Nee? →
5. Vraag aan iemand anders wat het woord betekent.

(S. Sliepen en J.Plattel, 1992)

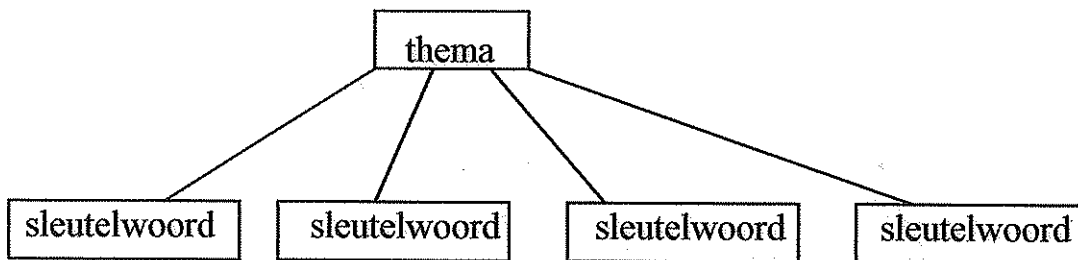
Stappenplan hoofdgedachte en bijzaken

Om het **thema** van een tekst op te sporen:

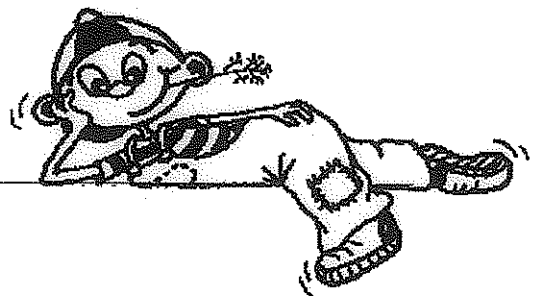
- lees de tekst eerst goed door.
- bedenk over wie of wat de schrijver je iets wil vertellen.
- lees elke zin nog eens goed door en kijk of er iets over het thema in staat.
- schrijf het thema op.

Als je het thema hebt gevonden, moet je de hoofdgedachte zoeken.
Dit is het belangrijkste wat de schrijver je over het thema wil vertellen.

- onderstreep per zin de belangrijkste woorden (dit zijn sleutelwoorden) over het thema.
- zet alle onderstreepte woorden samen met het thema in een schema:

- maak van de belangrijkste woorden uit het schema een mooie zin:
Dit is de **hoofdgedachte** van de tekst.

Leeskaart 1

Kabouter Pips en kabouter Mops

- 1 Kabouter Pips loopt door het bos.
Kabouters noemen dat het ponk.
Plotseling ziet hij een merpje.
Als je zo'n klein wit diertje ziet, mag je een wens doen.
- 5 Pips wenst een echte boteldonk.
Dan hoeft hij nooit meer te lopen.
En - FLOEP - daar staat een mooie, nieuwe boteldonk.
Maar oh, wat dom!
Pips kan helemaal niet rijden in een boteldonk.
- 10 Wat moet hij nu doen?
Hij kijkt of hij nog een merpje ziet, dan kan hij nog een wens doen.
Maar nee, alle merpjes zijn al weg.

Naar de speelplek

- Dan komt kabouter Mops eraan.
"Mops, kun jij me helpen?" vraagt Pips.
- 15 "Ik heb een nieuwe boteldonk, maar ik kan niet donkelen."
"Ik doe het je wel voor." zegt Mops, "Waar wil je heen?"
"Naar de speelplek."
Zo rijden Mops en Pips door het ponk naar de speelplek.
Daar staan Ram en Bim met eikels over te gooien.
- 20 "Hé, komen jullie met ons donkelen?" schreeuwt Pips.
"Of gaan jullie door met ramelen?"
"We kunnen niet mee donkelen," zeggen Ram en Bim,
"we moeten zo naar huis."

Een korte wens

- Pips en Mops donkelen verder.
- 25 Pips kan nu al een beetje zelf donkelen.
Hij is helemaal trots.
Als ze bij de merkla komen, staan alle kabouters naar hen te kijken.
Op de merkla moeten alle kabouters werken als ze ouder worden.
En net als iedereen naar de boteldonk staat te kijken:
- 30 - FLOEP - weg is de boteldonk.
Daar zitten Pips en Mops op de grond.
"Oh, ja" denkt Pips, "een wens van een merpje duurt maar heel kort."
Jammer.

Leeskaart 2

Nijlpaarden

- 1 Nijlpaarden hebben bijna geen vijanden.
Heel af en toe worden ze besprongen door een leeuw.
En slangen proberen ook wel eens een nijlpaard te grijpen.
Meestal geven ze de strijd al snel op.
- 5 Een nijlpaard is een enorm dier.
En hij heeft enorme tanden.
De slaganden van een nijlpaard kunnen bijna een meter lang worden.
Als hij zijn bek openspert, is dat om te laten zien hoe groot die tanden zijn.
Om te dreigen, dus.
- 10 En niet om te gapen!

- Wat wel gevaarlijk is voor een nijlpaard, is de zon.
De huid van een nijlpaard is kaal.
Hij heeft alleen wat haren rond zijn bek en bij zijn staart.
Zijn huid droogt uit in de brandende Afrikaanse zon.
- 15 Zo verliest een nijlpaard veel vocht.
Daarom zit hij bijna de hele dag in het water.
Geleerden noemen een nijlpaard ook wel "hippopotamus".

- Dat betekent "paard van de rivier".
Met die rivier bedoelden ze de Nijl, die door Afrika loopt.
- 20 Daarom noemen wij hem NIJLpaard.

(E. Kerkhoff, 1998)

Leeskaart 3

Steekmuggen

- 1 In de zomer zijn er muggen.
Die zoemen.
En die steken wel eens.
In de winter zie je nooit een mug.
5 Waar zijn al die muggen dan gebleven?

Mannetjes-muggen zijn er niet meer.

Die gaan dood van de kou.

Vrouwtjes zijn er nog wel.

Die hebben zich verstopt.

- 10 Op warme plekjes in huis.
Als het lente wordt,
komen ze pas weer naar buiten.
Ze leggen dan eitjes.
In een plas.

- 15 Of in een sloot.

Uit die eitjes komen larfjes.

Elk larfje verandert in een pop.

En die pop weer in een mug.

Het is een mannetjes-mug.

- 20 Of een vrouwtjes-mug.

Je kan het niet zien.

Maar je voelt het wel.

Mannetjes steken niet.

Die eten sap uit een plant.

- 25 Vrouwtjes eten bloed.

Daarom prikken ze jou.

In je arm of je been.

Op die plek komt een jeuk-bult.

(Baeten, 1997)

Leeskaart 3

Vlinders

- 1 In de tuin groeien veel planten.
Aan de onderkant van een blad zie je vaak witte korreltjes.
Dat zijn de eitjes van een vlinder.

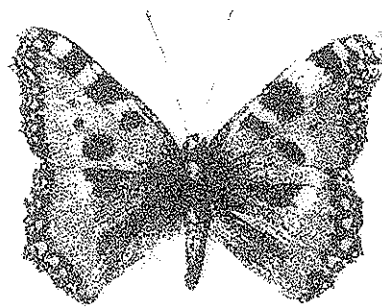
Later komen uit de eitjes kleine rupsen.

- 5 De rupsen hebben sterke kaken.
Daar kunnen ze goed mee bijten.
De rupsen eten van de blaadjes en groeien snel.
Na een poosje wordt hun huid te strak.
Dan gaan zij vervellen.
10 De oude huid valt af.
Zij krijgen een nieuwe huid.
Die huid is veel ruimer.

Als de rups groot is, spint ze een lange draad om zichzelf heen.
Je kunt de rups dan niet meer zien.

- 15 De rups heet nu een pop.

Na een poos barst de pop open.
Nu kruipt er een vlinder uit de pop.
In de pop is de rups veranderd.
De rups is nu een vlinder.

(Bok en Corjanus, 1997b)

Leeskaart 1

Het eiland Plorkland

- 1 Op een eiland, hier heel ver vandaan, woont een vreemd volk.
Ze heten het volk van Plork.
Het eiland heet ook Plorkland.
De mensen van Plork zien er een beetje raar uit.
- 5 Ze zijn heel klein, maar ze hebben een heel groot hoofd.
Op hun hoofd dragen ze altijd een trup.
Die trup beschermt hun hoofd voor de zon.
Want het is altijd warm op Plorkland.

Hoe wonen plorken?

- Alle Plorken wonen in een datreel.
- 10 Een datreel is een grote holle boom.
Als je de datreel binnen gaat, kom je eerst in de kamer.
Naast de kamer kunnen de plorken eten klaar maken, in de matla.
Er is ook een smek naar boven.
Helemaal boven in de datreel is namelijk de slaaphoek.
- 15 Daar hangen allemaal slaapmatten, waar de plorken in slapen.

Hoe komen plorken aan eten?

- Buiten hebben alle plorken een spak.
Daar laten ze al hun eten groeien.
Dan hoeven ze nooit eten te kopen.
Wel moeten ze elke ochtend tipsen.
- 20 Anders wordt de grond in de spak heel hard.

Zo leven bijna alle plorken.
Ze werken hard, maar ze zijn altijd vrolijk.
Ik hoop dat je ooit een plork tegen komt.
Dan kun je zien hoe leuk ze in het echt zijn.

Leeskaart 2

De crossfiets

- 1 Als je een crossfiets bekijkt, zie je meteen dat zo'n fiets sterk is.
Hij kan wel tegen een stootje.
Dat moet ook wel.
Fietscrossers rijden soms erg wild.
- 5 Ze vallen ook wel eens.
Daarom moet zo'n crossfiets stevig zijn en vooral ook veilig.
Als je goed kijkt, zie je dat er nogal wat aan mankeert.
Er zit geen bel aan, geen lamp, geen standaard.
Er zijn geen spatborden.
- 10 Dat mag ook niet, want deze dingen heb je bij het crossen niet nodig.
En als je valt zijn ze alleen maar gevaarlijk.
Op een crossfiets zijn ze zelfs verboden.
Maar op een crossfiets zitten ook dingen die juist moeten.
Sommige onderdelen zijn anders dan bij een gewone fiets.

De wielen

- 15 De wielen zijn dikker dan die van een gewone fiets.
Ze zijn ook heel stevig.
De spaken moeten goed vastzitten.
En de banden zijn extra breed.
Ze hebben dikke ribbels.
- 20 We zeggen: de banden hebben veel profiel.
Net als bijvoorbeeld de zolen van je trimschoenen.

Het zadel

- Het zadel zit op een dikke stang.
Die stang mag, als je hoog springt en hard neerkomt,
niet zomaar dwars door het zadel steken.
- 25 Daarom is het zadel van een crossfiets zo gemaakt dat dit nooit kan gebeuren.

(Kramer, 1997)

